

ANDREJ BELYJ

STRIEBORNÝ HOLUB

EUROPA

ANDREJ BELYJ

EUROPA

ИНСТИТУТ ПЕРЕВОДА

Published with the support of the Institute
for Literary Translation (Russia)

Publikáciu z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

Andrej Belyj *Strieborný holub*

Preklad a doslov © Eva Maliti Fraňová 2018

Návrh prebalu a grafická úprava © Martin Vrabec 2018

Sadzba © Milan Beladič (www.beeandhoney.sk) 2018

Ako päťdesiaty piaty zväzok edície Premena
vydalo © Vydavateľstvo Európa, s.r.o. 2018

Prvé slovenské vydanie

www.vydavatelstvo-europa.sk

ISBN 978-80-89666-71-3

STRIEBORNÝ HOLUB

edícia
PREMENA
zväzok 55

Preložila EVA MALITI FRAŇOVÁ

NAMIESTO PRED SLOVU

Toto rozprávanie je prvou časťou zamýšľanej trilógie *Východ alebo Západ*; je v nej vyrozprávaná iba epizóda zo života sektárov; no táto epizóda má samostatný význam. Vzhľadom na to, že väčšina aktérov sa ešte stretne s čitateľom v druhej časti *Pútnici*, dovolil som si ukončiť túto časť bez zmienky o tom, čo sa stalo s protagonistami rozprávania – s Kaťou, Matrionou, Kudejarovom – po tom, ako hlavný aktér Darial'skij opustil sektárov.

Mnohí pokladajú *sektu holubov* za chlystovcov; uznávam, že tá sekta má črty, ktoré ju zbližujú s chlystovstvom: ale chlystovstvo ako jeden z fermentov náboženského kvasu nezodpovedá jestvujúcim vykryštalizovaným formám u chlystovcov; nachádza sa – v procese vývoja; a v tomto zmysle mnou zobrazení *holubi* neexistujú; sú však potenciálne možní aj so svojimi šialenými úchylkami; v tomto zmysle sú moji *holubi* úplne reálni.

A. Belyj

12. apríla 1910 Bobrovka

PRVÁ KAPITOLA. OBEC CELEBNÉ

Naša obec

Ešte a ešte, do priepastnej modravy dňa, plnej žeravých, nemilosrdných zábleskov, vtrhlo zvučné klinganie celebnovskej zvonice. Sem a tam nad ňou vo vzduchu zakrúžili dážďovníky. Od ľubovône dusný Trojičný deň obsýpal kríky ľahkými, ružovými šíповými ružami. A páľava dusila hrud'; v páľave sklovateli krídla vážok nad rybníkom, vzlietali do páľavy, do priepastnej modravy dňa – tam, do blankytnej tíše pustatín. A sparený dedinčan si s vervou prepoteným rukávom rozmazával po tvári prach, vlečúc sa na zvonicu rozknísať medené srdce zvona, spotiť sa a ponamáhať na slávu Božiu. A ešte a ešte klingala do priepastnej modravy dňa celebnovská zvonica; a nad ňou sa vykrúcali a popiskujúc písali osmičky dážďovníky.

Znamenitá je obec Celebné, prímestská; medzi kopcami a lúkami; sem a tam sa rozložila so svojimi domčekmi, bohato zdobenými, či už vzorovanou rezbou, ako tvár pravej módedámy s lokničkami, či kohútikom z farbeného plechu, či vymaľovanými kvetinkami, anjelikmi; znamenite ju krášlia pletené ohrady, záhradky alebo aj ríbezl'ový krík a celý krdeľ vtáčích búdok, vytrčajúcich na úsvite na svojich ohnutých metlách: znamenitá obec! Spýtajte sa popovky: keď tak pop dojachá z Vranieho (má tam desať rokov svokra medzi dekanmi), tak teda: dojachá z Vranieho, zoblečie si ornát, vybozkáva si objemnú popovku, popraví kleriku a hneď aj: „Postav samovarček, dušička.“ Nuž tak: pri samovarčeku sa vypotí a bezpodmienečne sa rozcíti: „Znamenitá je tá naša obec!“ A ako sa na popa patrí, hneď knihy do rúk; nie je on len hocaký pop: nebude si vymýšľať.

V obci Celebné sú domčeky aj tu, aj tam, aj tam: jasnou zreničkou škúli do dňa jednooký domčúrik, zlostnou zreničkou škúli spoza riedkych kríkov; železný krov vystrčí – vlastne nie krov: zelený čepiec vystrčí hrdá mladica; a tam z úžľabiny plachá chalúpka: vykukne – a navečer sa chladne zahmlí v zrosenom závoji.

Od chalupy k chalupe, z kopca a na kopček; z kopčeka do úžľabinky, do kríčkov: čím ďalej, tým je ich viac; pozeráš – a už aj šepotavý les rozlieva na teba driemotu; a vyjsť sa z neho nedá.

Naprostriedku obce veľká-preveľká lúka; sýtozelená: je kde sa tu rozveseliť, aj si zatancovať, aj zaplakať v dievčenskej spievanke; aj pre harmoniku sa miesto nájde – niežeby nejaká mestská veselica: nezasviniš lúku šupkami od jadierok, nepodupeš nohami. A keď sa tu chorovod roztancuje, narumenené devy v hodvábe a koráloch zrazu divo zvýsknu a nohy sa dajú do skoku, trávou sa vlna prevalí, večerný vietor zaujúka – čudne a veselo: nepochopíš, čo je čudné a ako, ani čo je tu veselé... A valia sa vlny, valia; preľaknuto sa rozbehnú po ceste, roztrieštia sa v meňavom výtrysku, vtedy vzlykne pri ceste kriček a zvírený prach podskočí. Navečer prilož ucho k ceste: budeš počuť, ako rastie tráva, ako vychádza veľký žltý mesiac nad Celebným; a dajako dunivo prehrkoce rebrinák oneskoreného gazdu.

Biela cesta, prašná cesta; beží a beží; s odmeraným úškrnom; prekopať by ju sa zišlo – no neprikazujú: aj pop to onehdy objasňoval... „Ja sám by som,“ vraví, – nebol proti, lenže zemstvo...“ A tak tu cesta prechádza, a nikto ju neprekope. Lebo sa raz stalo: že sedliaci vyšli s rýľmi...

Rozvážni ľudia vravievajú, pokojne civejúc do svojich brád, že tu žili odjakživa, no odkedy spravili cestu, tak nohy samy od seba po nej idú preč; ponevierajú sa mládenci, ponevierajú, slnečnicové jadierka lúskajú – najprv akoby nič; no a potom, ako sa vychytia na cestu, viac sa už nevrátia: tak je to veru.

Cesta preľala odmeraným úškrnom veľkú zelenú celebnovskú lúku. Všakovaký národ ženie vôkol neznáma sila – vozy, rebrináky, záprahy naložené drevenými debničkami s fľašami vodky pre „vinársky závod“; vozy, rebrináky, pocestný národ ženie: aj mestského robotníka, aj Božieho človeka, aj „sicilistu“ s batohom, strážmajstra, pána veľkomožného na trojke – a národ sa hrnie; k ceste sa zhŕkli v kope celebnovské chalúčky – tie najchatrnejšie a najohyzdnejšie, s nakrivenými krovmi ani kompánia opitých mládenčov s nabok narazenými čapicami; aj zájazdny hostinec je tu, aj čajovňa – tamto, kde rozľútený strašiak šašovsky rozhodil ruky a ukazuje špinavú handrovú metličku – tamto: ešte na ňom kráka havran. Ďalej je – žrd', no a tam – pole, pusté, veľké. A beží, beží po poli biela a prašná cestička, uškŕňa sa na okolité priestranstvá – k iným poliam, k iným obciam, k znamenitému mestu Krušnovu, odkiaľ sa všelijaký národ dotrepe a zavše taká veselá kompánia dohrmí, že priam Boh nás ochraňuj: na autách

– mestská mademoiselle v klobúčiku a špekulant, alebo opití mariari svätých obrázkov vo vzorovaných košeliach, čo sa im vraví fantázie, s nejakým školovaným pánom (ale čert ho vie!). A hneď do čajovne a už sa aj zabávajú; a k nim sa pridružia mládenci celebnovskí a ech, ako len zaťahujú: „Bežíááá róókýý... vravííí každýý... že milýý zhynúúú, zhynúúú náávždýý...“

Darial'skij

V jedno zlaté ráno Trojičného dňa Darial'skij išiel po ceste do obce. Trávil leto na návšteve u starkej slečny Gugolevovej; samotná slečna bola veľmi príjemného zovňajšku a ešte príjemnejšiu mala povahu; bola to Darial'ského snúbenica. Darial'skij išiel, zaliaty páľavou a svetlom, spomínal včerajší deň, strávený radostne so slečnou a jej babinkou; sladkými rečami o starých časoch včera starenku pozabával, o nezabudnuteľných husároch a o všetkom ostatnom, na čo majú starenky príjemné spomienky; sám sa zabavil prechádzkou so snúbenicou po gugolevských dubinách; a ešte viac si užíval pri zbieraní kvetov. No ani starenka, ani husári v jej nezmazateľnej pamäti, ani srdcu milé dubiny so slečnou, preňho ešte milšou, dnes nevyvolávali sladké spomienky: gniavila a dusila mu dušu páľava Trojičného dňa. Dnes ho nelákal ani Martialis, roztvorený na stole a zľahka posiaty mušacincami.

Darial'skij – azda vám meno môjho hrdinu nič nehovorí? Počujte, veď to je Darial'skij – no presne ten, čo si už dve letá po sebe s kamarátom prenajíma Fiodorov domec. Zasiahnutý dievčenským srdcom po dve letá hľadal spôsob najspoľahlivejšieho stretnutia s milovanou slečnou tu – na celebnovských lúkach a v gugolevských dubinách. Všetkých tak dobehol, až sa na tretie leto celkom presťahoval do Gugoleva, na babinkine panstvo, k barónke Todrabe-Graabenovej. Vzhľadom na svoj vek už chatrná starenka mala jednoznačný názor ohľadom vydaja vnučky za mladíka, u ktorého sa podľa nej vietor preháňal nielen v hlave, no aj (čo je najdôležitejšie) vo vreckách. Darial'skij bol odjakživa známy ako prostáčik, ktorý stratil rodičov, a ešte predtým rodičovské imanie: „úplný bezzemok!“ – ohrňali nad ním nos vážení ľudia; no sama dievčina mala inú mienku; a tak po dlhom objasňovaní s babkou, počas ktorého sa neraz prešibaná starenka

chúlila v kresle, upíjajúc si vody, krásavica Kat'a bez okolkov vytárala celebnovským popovským dcérenkám, že je – snúbenica, a Dariaľskij sa presťahoval do prepychovej usadlosti s parkom, skleníkmi, s ružami a mramorovými amorkami pokrytými plesňou. Takto mladá krásavica dokázala presvedčiť chatrnú starenku o príjemných kvalitách náhodného mládenca.

Dariaľskij bol odjakživa známy ako čudák, no vravelo sa, že je to preto, lebo vychodil takú vysokú školu, kde desiatka školo- vaných osôb z roka na rok bohvie v akých jazykoch tie najnesluš- nejšie veršičky namiesto vied rozoberajú – čestné slovo! A veršičky takého druhu mal Dariaľskij najradšej, aj ich sám úspešne skladal; písal o všetkom: aj o *ľaliovobielej päte*, aj o *myrhe úst*, a dokonca... o *svietidlách nozdier*. Nie, nemyslíte si: vydal knižku s množstvom strán, s vyobrazením figového listu na obálke; tak tam mladý poeta neustále vykladal o ľaliovej päte a o deve Gugolevovej v подо- be mladej bohyne len tak bez oblečenia, a celebnovské popovské dcérenky ho chválili natruc popovi: pop prisahal, že Dariaľskij píše len a len o holých babách; a kamarát ho ospravedlňoval (kamarát si po celý čas prenajímal domec v Celebnom), – dokladal: že plodom inšpirácie poetu nie sú holé baby, ale bohyne... No pýtam sa, aký je už rozdiel medzi bohyňou a babou? Či už bohyňa alebo baba – všetko jedno: kým iným, než babami boli v dávnoveku samotné bohyne. Babami, a k tomu s potvorskými vlastnosťami.

Veľmi skromný bol kamarát Dariaľského: mal neruské priez- visko a celé dni a noci trávil čítaním filozofických kníh; hoci aj popieral Boha, jednako chodieval k popovi; a pop sa nad tým ne- pozastavoval; ani vrchnosť sa nepozastavovala; veď je pravosláv- ny, akurát len, že jeho priezvisko bolo Šmidt a že neveril v Boha...

Dariaľskij sa opäť vytrhol z myšlienok, to keď už prichádzal k chrámu; prešiel okolo rybníka, odrážajúc sa v hlbokej, modrej vode; vytrhol sa a opäť upadol do myšlienok.

Keď nie sú mraky, je svieže a akoby vyššie vytiahnuté vysoké nebo, také vysoké a hlboké; lúka zovrela v objatí tento krištáľový, zrkadlový a čistý rybník, a ako tam len plávajú smutné kačičky – poplávajú si, vylezú na súš pozobkať blatka, zavrtia chvostík- mi a dôstojne-predôstojne, knísavým krokom idú za kvákajúcim káčerom, vedúc svoj nezrozumiteľný rozhovor; a nad rybníkom visí, len tak visí, rozprestierajúc strapaté ruky, bútl'avá brezička mnoho desiatok rokov, a čo videla – nepovie. Dariaľskému sa

zachcelo zbehnúť pod ňu a hľadiet', hľadiet' do hĺbky, cez vetvy, cez trblietavú pavúčiu kúdeľ, vysoko natiahnutú tam – tam, keď chamtivý pavúk, nacicaný muchami, nehybne odvisol vo vzduchu – a zdá sa, akoby bol v nebi. A nebo? A jeho bledý vzduch, najprv bledý, a keď sa človek prizrie, úplne čierny vzduch?.. Zachvel sa Dariaľskij, akoby mu tam pohrozilo tajomné nebezpečenstvo, ako mu hrozilo neraz, akoby ho tajomne privolávalo strašné, odjakživa v nebi ukryté tajomstvo, a povedal si: ‚Hej, neboj sa, nie si vo vzduchu – pozri, voda smutne plieska pri môtiku.‘

Na môtiku vytŕčali hrubé nohy spod červeného, zastrčeného podolka a ruky pláchali bielizeň, no kto pláchal, nevidiet': starena a či baba alebo dievka. Pozerá Dariaľskij a môtik mu pripadá taký smutný, hoci je aj deň, hoci aj klingoce sviatočný zvon v jasnom nebi. Jasný slnečný deň, jasná slnečná vodička: taká blankytná, ak by si do nej nazrel, nepochopíš, či je to voda alebo nebo. Hej, mládenec, hlava sa ti zakrúti, odstúp!

A Dariaľskij odstúpil a šiel preč od rybníka, k obci, k jasnému chrámu, nechápal, z čoho mu na dušu padla clivota, že ako v detstve prichádza nevedno odkiaľ a t'ahá a unáša; a všetci vravia, že si čudák, a ty si vôbec nevedomuješ, že sa teraz nehodí, čo hovoríš, takže sa usmievajú pri твоjich rečiach a pokyvujú hlavami.

Dariaľskij šiel a premýšľal: ‚Do čerta, čo vlastne chcem? Nie je pekná moja nevesta? Či ma nemiluje? Nehľadal som ju už rovné dva roky: našiel som ju a... preč, vy divné myšlienky, preč...‘ Len tri dni prešli, ako sa s milovanou zasnúbil: rozmýšľal, aké mal šťastie na hlúpom zhromaždení, kde sa s duchaplným slovom usmial na krásnu slečnu; ako sa potom za ňou vláčil; a krásavica si ho veru neprípúšťala hneď; no nakoniec si jej bielučkú rúčku vydobyl; tu má na prste jej prsteň zlatý; ešte ho z nezvyku tlačí na ruke... ‚Milá Kat'a, jasná,‘ zašepkal a prichytil sa, že nemá v duši nežný obraz dievčaťa, ale niečo – akoby nejaké machule.

S takými myšlienkami vstúpil do chrámu; vôňa kadidla zmiešaná s arómou čerstvých brezových prútikov, množstva spotených sedliakov, ich nakrémovaných čižiem, vosku a všadeprítomného červeného plátna tak príjemne vrazili do nosa; už sa pripravil načúvať Alexandra Nikolajeviča, diačka, rýchlo bubnujúceho z ľavej strany chóru – a vtom: vo vzdialenom kúte svätostánku sa zavlnila šatka, červená, pomalovaná bielymi jablkami, nad červeným kartúnovým živôtikom; prenikavo naňho pozrela nejaká ženská; a už

si chcel v duchu povedať: ‚To je ale baba‘, zaodfrhať a zväžnieť, aby vzápätí na všetko zabudol a začal vzývať Kráľovnú nebeskú, no... nezaodfrhal, nezväžnel a ani sa vôbec nepoklonil. Slastná vlna nevysvetliteľnej úzkosti mu popálila hrud', ani necítil, že bledne; že je biely ako smrť a ledva stojí na nohách. Nepokojom, ukrutným a žiadostivým, vzhliadla naňho jej bezbrvá tvár s veľkými rapinami; čo mu to tá tvár, čo mu to vravela, čím sa ohlásila v jeho duši, nevedel; vlnila sa tam len červená šatka pomaľovaná bielymi jablkami. Keď Dariaľskij precitol, z ľavej strany chóru už dobubnoval Alexander Nikolajevič, diačik; a nejednen raz už vyšiel otec Vukol ku kazateľni a slnečné prasiatko behalo po jeho ryšavých vlasoch a po striebornom ornáte, vyšitom modrými kytičkami; teraz sa pop kolenačky klaňal za otvorenými svätými vrátami; a už zaspievali „nesený na kopijach“; a päť dcér statkára Utkina – tamtá, aj tamto tá – striedavo obracali k Dariaľskému tváre okrúhle ako repa a potom dôstojne stáli, našpúliac ústočká až vyzývavo, zatiaľ čo šiesta (stará dievka) so strapcom zrelých višní na klobúku si namrzene hrýzla pery.

Skončila sa bohoslužba; vyšiel pop s krížom a začal častovať baňatými obláčkami statkárku Utkinovú, jej šesť zrelých dcér a tých spomedzi sedliakov, čo boli majetnejší a významnejší, čo mali novšiu halenu a výzgajúce čižmy, čo vďaka múdrosti svojho rozumu dokázali stĺcť zámožné chalupy, nazhŕňať peniažky tajným predajom vína alebo majstrovskými kšeftmi – skrátka, tých, čo boli nespratnejší a chamtivejší než ostatní; tí pristupovali k nepoškvrenému krížu slávnostne a dôstojne, nie bez úctyhodnosti skláňali bradaté tváre s vlasmi ostrihanými podľa kastróla, napáchnutými pachom podradného oleja; a keď významní dedinčania odstúpili od kazateľne, pop začal dosť rozhodne prikladať kríž k nosom natlačených kabaníc (nenadarmo syčala kantorka, že vraj jej, Škurenkovovej, pop vrazil krížom do zubov, takže ju zuby dlho boleli). Dariaľskij už pristupoval ku krížu, pop k nemu už jednou rukou natáhoval kríž, a druhá ruka sa natáhovala za hostiou, keď ho zrazu opäť popálil pohľad čudnej baby; zľahka sa jej zachveli červené, uškŕňajúce sa pery, akoby bezstarostne pijúc jeho dušu; ani si nepamätal, ako sa primkol k nepoškvrenému krížu a ako ho pop pozýval na koláč a čo popovi odpovedal: pamätal si len, že jeho dušu si vypýtala rapavá baba. Márne opakovane v pamäti vyvolával Katin obraz: ‚Milá snúbenica, moja dobrotivá

snúbenica! – milovaný obraz bol akoby načarbaný kriedou na školskej tabuli; nazlostený učiteľ ho zotrel špongiou, a teraz sa ukázalo, že je tam prázdno.

Rapavá baba, jastrab, s očami bezbrvými, nie ako nežný kvietok vystupovala zo dna duše a vôbec nie ako rojčenie alebo ranný vánok či mäkká trávička, ale ako mračno, búrka, tiger, vlkolak mu mihom vtrhla do duše a volala; a úškrn jej nežných úst prebúdza opojný, hmlistý, slastný, ľahký smútok a smiech a nehanebnosť: tak kráter tisícročnej minulosti v okamihu vyplaví na povrch spomienku na to, čo v tvojom živote nikdy nebolo, prebudí nepoznanú, vo sne až hrozivo známu tvár; a tvár predstúpi ako predstava vybájeného, a predsa reálneho detstva; to ty máš takú tvár, rapavá baba!

Takto premýšľal Dariaľskij – nepremýšľal, pretože myšlienky bez jeho vôle uplývajú v duši; a ona už vyšla zo svätostánku a za ňou sa vliekol stolár Kudejarov so svojou neduživou tvárou, vnoriac do žltého vechťa brady všetkých šesť prstov; vrazil do Dariaľského, zadíval sa na okamih: dívala sa jeho tvár, z čoho sa v duši ozvalo niečo nejasné – akoby nejaké machule. Dariaľskij ani nevedel, ako vyšiel na chrámové schody; nepočul, ako zvučným klinganím vtrhla celebnovská zvonica a ako popískovali, vykrúcajúc sa sem a tam dáždovníky. Trojičný deň obsýpal ľahké, ružové šípkové ruže a roje múch sadali ako zuniace smaragdy na slnkom rozpalené chrbty zašlých kabaníc.

Okoloidúci mládenec, stískajúc harmoniku, si ju tlačil na brucho a od ňoh mu mätko v nečujných výbuchoch vyletoval prach; tu si cestou zatiahol pieseň; po ceste tiahli povozy; vŕzgali, škripali nenamazané kolesá; plechové krovy chalúp a žiarou rozpalené okná (tie, čo neboli upchaté poduškou) hnali preč od seba snečný blyskot. V diaľke sa v pároch niesli objemné dievčiny v zelených, modrých, kanárikových a dokonca zlatých živôtikoch na tučných drikoch; na nohy si natiahli tupé topánky podobné odrezkom a teraz sa niesli ako pávice. Tenké vetvy plačúcich briez sa chvíľami kývali nad cintorínom. Niektorí hvízdať a kriky sa ozývali hvizdom. Nad rodičovským hrobčekom sa sklonila Domna Jakovlevna, dcéra zosnulého celebnovského báťušku, stará dievka; z ríbeľovníka vystúpil cirkevný strážnik a s rukou priloženou k očiam z diaľky dozeral na devu; boli medzi nimi nezhody, tak nahlas šomral, akoby do priestoru, ale tak, aby jeho slová Domna Jakovlevna mohla

začuť: „Mali by kosti vykopať a uvoľniť miesto; aj tak je tesno, a tu ešte kosti uchovávajú...“ Potom podišiel bližšie, vľúdne si zložil čapicu a žartovne poznamenal: „Čo, ocka ste prišli navštíviť? Len či je čo navštevovať: iste už spráchniveli jeho pozostatky...“

„Pfuj, ty čertovina!“ pomyslel si Dariaľskij a začal si pretierať oči: spal a či nespál tam v chráme; zamarilo sa mu to alebo nie; hlúposti: dozaista zadriemal – nepatrí sa snívať na poludnie; nena-darmo sa v Písme hovorí: „Zbav nás besu poludňajšieho...“

A krútiac si fúz, šiel Dariaľskij k popovi, nasilu vyvolávajúc v duši Katin obraz a nakoniec si spamäti opakoval obľúbenú pasáž z Martialisa; no ukázalo sa, že Kaťa nie je vôbec Kaťou, a namiesto riadkov Martialisa si pre seba samého nečakane začal pospevovať: „Bežíááá róókýý... vrváííí každýý... že milýý zhynúúú, zhynúúú náávždýý...“

Takto neočakávane sa začal tento deň pre Dariaľského. Od tohto dňa začneme aj naše rozprávanie.

Kapustník

„Cho!“

To zaodrhal pop, vylognúc s Alexandrom Nikolajevičom, diačkom, ešte jeden a zajedajúc rýdzikmi, pozbieranými na jeseň cnostnou popovkou a mnohopočetnými ratolesťami, čo boli jedno menšie ako druhé.

Popovka dokončila tri triedy krušnovského progymnázia, čo vždy rada pripomínala hosťom; na rozladenom piane hrávala valčík *Nenávratný čas*; bola objemná, tučná, s jasnočervenými ústočkami, ako višne hnedými očkami na veľmi jemnej, takmer cukrovej tvári posiatej žltkastými pehami, no už s dvojitou bradou. Aj teraz sypala žartíky o popskom živote, o kabaniciach neokrôchaných a o Krušnove, vrtiac sa vôkol koláča dymiaceho parou a krájajúc kusy riadnej veľkosti s hrubiznými stenami a celkom tenučkou vrstvičkou kapusty: „Dajte si ešte koláčika, Anna Jermolajevna! ... Prečo tak málo, Varvara Jermolajevna?“ prihovárala sa striedavo k šiestim zrelým dcéram statkára Utkina, ktoré utvárali oku lahodiaci kvetinový záhon vôkol úhľadne prestretého stola; a ozýval sa vtáčí štebot, vychádzajúci zo šiestich roztvorených ružových ústočiek, a ešte kvíkanie o všetkých novinkách

odohrávajúcich sa v okrese; vrtká popovka sotva stíhala nakladať z koláča, občas prepleskla popovča s nevysmrkaným nosom, čo sa tu nevhod priplietlo, slintavo prežúvajúc krajček; súčasne trkotala najviac zo všetkých.

„Počuli ste už, milá moja, že strážmajster sa nechal počuť, že vraj sa tí sicilisti ukázali blízko Krušnova, rozširovali svoje hnusné letáky; že vraj chcú vystúpiť proti cárovi, aby ovládli vinársky závod a opíjali ľud, že vraj cár všade rozoslal listiny s vytlačenými zlatými písmenami, čo vyzývajú pravoslávnych do boja za cirkev svätú, vraj – „Proletári, spojte sa!“; a že vraj krušnovský protojerej zo dňa na deň čaká cárovo posolstvo, aby ho rozoslal po okrese...“ To neočakávane vysypal Alexander Nikolajevič, diačok, potiahol jarabinovočerveným nosom a zmiatol sa, keď šesť dievčenských hlávok, zameraných naňho, vyjadrilo jasné a krajné opovrnutie...

„Cho!“ zaodrfal pop, nalievajúc Alexandrovi Nikolajevičovi likéru. „A vieš ty, brat, čo je proletár?..“ A keď videl, ako miesto na diačkovom čele, kde by mali byť obrvy (diačok obrvy nemal), vytvorilo dúhu, pridal pre názornosť: „Tak je to, brat: proletár je ten, čo, ako vravíš, preletí po každej stránke, teda, vyletel komínom...“

„No toto už nechaj, otec Vukol!“ šepala okolo prechádzajúca popovka, nemieniac príjemné a zároveň žartovné popovo vysvetlenie, ale jarabinovku, za ktorou sa už ne jeden raz natiahol jej zákonitý; na čo pop zamrmlal: „Cho!“ vylogol ešte jeden aj s Alexandrom Nikolajevičom, diačkom; potom si obaja zahryzli rýdžička.

Darial'skij mlčky pofajčieval na rohu stola, čochvíľa si upíjajúc z jarabinovky, a už bol pripitý, no opitosť nerozptýlila jeho čudné myšlienky; hoci aj prišiel na koláč, pretože sa mu vôbec nechcelo ísť do Gugoleva, jednako bol taký zamračený, že sa s ním nevdojak všetci prestali zhovárať; márne s ním skúšali utkinské slečny štebotať; márne k nemu obracali tklivé pohľady, ovievajúc sa so zjavnou koketériou čipkovými šatôčkami; so zjavnou koketériou si popravovali dekolťáže; alebo dosť priezračne narážali na srdce Darial'ského a huncúta Kupidona, ktorý ho prebodol; Darial'skij buď proste neodpovedal alebo celkom nevhod hmkal a či zjavne súhlasil s narážkami dievčat o stave svojho srdca, vyhnúc sa akýmkoľvek žartom; a ani trochu si nevšimol dievčenské očká, ani – tým viac, dievčenské dekolťáže, úchvatne sa ružovejúce z ich priehľadných mušelínov. Dva roky sa potuloval Darial'skij po

tunajšom kraji a nikto by nepovedal, za akým cieľom; domýšľaví ľudia sprvu predpokladali, že cieľ jestvuje, že cieľ musí byť a ten cieľ je – protištátny; našli sa aj zvedaví sliediči, čo radi šuškali a príležitostne donášali (najviac sa o Dariaľského zaujímal hluchonemý Sidor, najväčší klebetník na okolí, ktorý nedokázal vysloviť ani slovo, okrem nezrozumiteľného „apa“, „apa“ – no zrozumiteľne sa vyjadrujúci gestami) – teda: avšak ani Sidor, ani iní nevideli v správaní Dariaľského nič škodlivé; vtedy si povedali, že jeho prítomnosť na týchto miestach má iný zmysel a že ten zmysel je – manželský; vtedy si každá deva v okrese predstavila, že práve ona je objektom ľúbostných vzdychov; predstavilo si to aj všetkých šesť utkinských dcér; a hoci každá z nich nahlas hovorila o sestre ako objekte Dariaľského, v duchu usudzovala niečo iné: a preto ich všetky ako blesk z jasného neba omráčilo jeho zasnúbenie s Katenkou Gugolevovou, veľmi zámožnou barónkinou vnučkou; nikto si nevedel ani predstaviť, že by sa, otvorene povedané, mohol krpčiarcky rypák vopchať medzi pánov. Musím vysvetliť, že výraz „krpčiarcky rypák“ sa vo vzťahu k nášmu mladíkovi používa ako osobitý zvrät: lebo časť tela, prostonárodne nazývaná, s odpustením, „rypák“, proste nebola vôbec krpčiarcka, ale takpovediac „zamatová“: závoj čiernych očí, ohorená tvár s impozantným nosom, tenké červené pery, orámované fúzami a čiapka popolavých vlnitých kučier tvorili objekt tajných túžob nejednej slečny, devy alebo mladej vdovy, alebo dokonca vydatej... a či, prepáčte za výraz, no povedzme... celkom otvorene povedzme... samotnej popovky. Začudovali sa, zahíkali, no čoskoro si zvykli; prítomnosť Dariaľského v našom kraji sa určila sama od seba; teraz už za ním nesliedili, ťažko by bolo sliediť: do barónkinej usadlosti nemal hocikto prístup. Boli tu, pravda, aj iní ľudia, ktorí lepšie pochopili, čo treba nášmu hrdinovi (či láske a ešte niečoho), kam sa upieral túžobný pohľad jeho zamatových očí, ako zmyselne a náruživito hľadel dopredu pred seba vtedy, keď pred ním nebola žiadna deva, dokonca ani na obzore, a obzor plápolal a žiaril večernou zorou; pochopili v Dariaľskom aj všetličo iné a takpovediac ho obkolesili neviditeľnou sieťou sledenia kvôli nejakým, nikomu neznámym cieľom; boli to ľudia prostí, úplne nevzdelaní: no ale o nich potom – povedzme len: **boli takí ľudia**; a povedzme aj to, že keby rozumeli finesám veršikárskych krás, keby si prečítali to, čo sa skrývalo pod figovým listom

nakresleným na obálke knihy Darial'ského – áno: usmiali by sa, ó, a akým úsmevom! Povedali by: „Je to náš človek...“ No ale na to teraz vôbec nie je čas; zato je čas, aby sme predstavili tých najvýznamnejších Celebnovčanov.

Tak – prosím!

Obyvatelia obce Celebné

Významní ľudia, neopovrhujte našou obcou: neraz sa sem vašich súkmeňovcov nahrnulo a nikto Celebnovčanov nakoniec neprekvapil. Neohrňajte nosom, nebude to mať žiadny zmysel: pomaly d'alej zájdeš – sedliaci sa vám vysmejú a pôjdu húfom preč, siakajúc do rukáva; nechajú vás samých na lúke pred kačkami: reku, môžeš si sám chodiť, kvety zbierať, kačky udivovať: iba ak kantorku tu stretneš; a teda kantorka je ozaj protiva.

Ničomu sa tuná ľudia nečudujú. Ak prídeš, budeš hosťom, hockto ťa všakovakými koláčmi pohostí – hladného ťa nepustia: koňom ovsíku nasypú, kočišovi prinesú štamperlík: nech je zdravý a sadlo vypása; ak nechceš, nech ťa Boh rozsúdi: aj bez teba vyžijú Celebnovčania.

Keď niekedy začne táravá baba na prstoch vyratúvať významných hostí – koho len nezaráta: aj kupca Jeropegina, prebohatého krušnovského majiteľa mlynov, aj velebného otca z Vranieho, aj baróna Todrabe-Graabena, dôstojného generála (synčeka staranky Graabenovej, ktorá býva v Gugoleve), aj hostí z Moskvy: títo hostia stále za popovečkami chodili, dcérami nebohého celebnovského báťušku, dôstojnými devami, o ktorých by sa dalo veľa všeličoho porozprávať: zaopatрили si tu domček po smrti rodiča – Agrafena Jakovlevna, Domna Jakovlevna a Varvara Jakovlevna; tak prosím: aj k nim študenti chodievali, aj výmyselníci, ozaj: raz sa u nás zjavil aj pesničkár: spievať ich nútil, s dievkami tancoval chorovody a sám si všetko do knižočky zapisoval. „Pesničkár a či školovaný pán alebo štrajkujúci,“ vraveli dobrí ľudia, – ale najskôr to bol štrajkujúci: dlho tu mládenci zaťahovali pospolu: „Vstávaj, zdvihni sa, pracujúci ľud!“ A kam má vstávať? Aj bez toho u nás každý na úsvite do roboty vstáva! Začne gurážna baba na prstoch vyratúvať a bude sa ti zdať, že ruský národ má tuším len jednu starosť: žiť v Celebnom alebo chodiť do